PRAVILNIK
O LISTI GENETSKIH REZERVI DOMAĆIH ŽIVOTINJA, NAČINU OČUVANJA GENETSKIH REZERVI DOMAĆIH ŽIVOTINJA, KAO I O LISTI AUTOHTONIH RASA DOMAĆIH ŽIVOTINJA I UGROŽENIH AUTOHTONIH RASA

(„Sl. glasnik RS”, br. 33/2017, 104/2021 i 30/2022)

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se Lista genetskih rezervi domaćih životinja i način očuvanja genetskih rezervi domaćih životinja, kao i Lista autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa, koja sadrži i kriterijume za utvrđivanje ugroženosti rase.

Član 2

Genetske rezerve domaćih životinja obuhvataju pojedine rase i sojeve domaćih životinja, koje se čuvaju u vidu minimalnog broja domaćih životinja, doza semena, jajnih ćelija, embriona, somatskih ćelija, DNK ili drugog biološkog materijala koji može biti iskorišćen za rekonstituisanje životinje.

Lista genetskih rezervi domaćih životinja utvrđuje se u zavisnosti od vrste životinja i pri željenom odnosu polova, a predstavlja minimalan broj domaćih životinja (priplodnih grla) pojedine vrste, odnosno rase domaćih životinja, potreban za gajenje i očuvanje njihove genetske raznovrsnosti.

Lista genetskih rezervi domaćih životinja iz stava 2. ovog člana data je u Prilogu 1 - Lista genetskih rezervi domaćih životinja, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 3

Za očuvanje genetskih rezervi domaćih životinja mogu se koristiti sledeće metode:

1) *In situ* - podrazumeva aktivan dinamičan pristup zaštite rasa, odnosno gajenje životinja u tradicionalnim proizvodnim sistemima gde su nastale ili se sada nalaze i uzgajaju;

2) *Ex situ* - podrazumeva aktivan pristup zaštite rasa izvan proizvodnih sistema gde su nastale i može biti:

(1) *In vivo* - podrazumeva održavanje populacije životinja koje se ne drže pod normalnim uslovima upravljanja (npr: zoo-vrtovi ili istraživački centri);

(2) *In vitro* - podrazumeva očuvanje u kriogenim uslovima uključujući, između ostalog, kriokonzervaciju semena, jajnih ćelija, embriona, somatskih ćelija, DNK i drugog biološkog materijala koji može biti iskorišćen za rekonstituisanje životinja.

Član 4

Lista autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa data je u Prilogu 2 - Lista autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 5

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o Listi genetskih rezervi domaćih životinja, načinu očuvanja genetskih rezervi domaćih životinja, kao i o Listi autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa ("Službeni glasnik RS", broj 38/10).

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Samostalni član Pravilnika o izmenama i dopuni
Pravilnika o Listi genetskih rezervi domaćih životinja, načinu očuvanja genetskih rezervi domaćih životinja, kao i o Listi autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa

(“Sl. glasnik RS”, br. 104/2021)

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Prilog 1
LISTA GENETSKIH REZERVI DOMAĆIH ŽIVOTINJA

Vrsta životinje	Minimalan broj životinja
Goveda/bivoli	300
Konji/magarci	350
Ovce/koze	250
Svinje	200
Živina	300

Prilog 2
LISTA AUTOHTONIH RASA DOMAĆIH ŽIVOTINJA I UGROŽENIH AUTOHTONIH RASA

I. Lista autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa u Republici Srbiji obuhvata sledeće rase, i to:

1) Goveda

- Buša

- Podolsko goveče

2) Bivoli

- Domaći bivo

3) Konji

- Domaći brdski konj

- Nonius

- Lipicaner

4) Magarci

- Balkanski magarac

5) Svinje

- Mangulica

- Moravka

- Resavka

6) Ovce

- Baljuša

- Bardoka

- Baura

- Vlašićka ovca

- Vlaško-vitoroga ovca

- Karakačanska ovca

- Krivovirska ovca

- Lipska ovca

- MIS ovca

- Pirotska ovca

- Svrljiška ovca

- Sjenička ovca

- Cigaja

- Čokanska cigaja

- Šarplaninska ovca

7) Koze

- Balkanska koza

- Domaća bela koza

8) Živina

- Banatski gološijan

- Kosovski pevač

- Svrljiška kokoš

- Somborska kaporka

- Domaća biserka

- Domaća guska

- Domaća plovka

- Domaća ćurka

9) Pčele

- *Apis mellifera carnica*

10) Psi

- Srpski gonič

- Srpski trobojni gonič

- Šarplaninac

11) Golubovi

- Apatinski letač

- Banatski pilićasti golub

- Bački galebić

- Bački izložbeni pismonoša

- Bački prevrtač

- Bačkotopolski visokoletač

- Vlasotinački belorepi golub

- Vojvođanski gaćasti golub

- Vršački prevrtač

- Đakovički golub

- Zrenjaninski jednobojni letač

- Zrenjaninski ogrličasti golub
- Zrenjaninski prugasti visokoletač
- Zrenjaninski srcasti golub
- Južnobački letač
- Kikindski visokoletač
- Kosovski galebić
- Kruševačko-pomoravski golub
- Loznički kratkokljuni golub
- Niški belorepi letač
- Niški visokoletač
- Niški kratkokljuni golub
- Niški standard golub
- Novosadski belokrili letač
- Novosadski gaćasti golub
- Novosadski kratkokljuni golub
- Novosadski ogrličasti letač
- Novosadski prugasti golub
- Novosadski srednjekljuni letač
- Pančevački golub
- Pećki golub
- Prištinski prevrtač
- Senčanski letač
- Somborski gaćasti letač
- Somborski dugokljuni letač
- Somborski žutooki letač
- Somborski plavosrcasti letač
- Sremsko-mitrovački prevrtač

- Srpski visokoletač

- Staparski letač

- Subotiči belorepi letač

- Subotički beloprugasti golub

- Subotički visokokružni modri golub

- Subotički dvosrcasti letač

- Subotički drhtavi golub

- Subotički ogrličasti visokoletač

- Subotički ukrasni golub

- Timočki cvetasti golub

- Čantavirski visokoletač

II. Ugrožene autohtone rase su one rase domaćih životinja kod kojih ukupan broj ženskih priplodnih grla nije veći od:

1) za goveda	7.500 grla;
2) za ovce	10.000 grla;
3) za koze	10.000 grla;
4) za konje	5.000 grla;
5) za svinje	15.000 grla;
6) za živinu	25.000 grla.

III. Kriterijumi za utvrđivanje ugroženosti rase

Određivanje statusa ugroženosti je jedan od važnih pokazatelja stanja lokalno adaptiranih rasa u Republici Srbiji. Definisanje statusa ugroženosti rasa zavisi od brojnih činilaca, i to: broja reproduktivno sposobnih muških i ženskih jedinki, nivoa gajenja u srodstvu, efekata reprodukcije i trendova populacije. Izračunavanje efektivne veličine populacije (Ne), koje se vrši po formuli:

$$Ne = 4 \times Nm \times Nf / N$$

Pri čemu je:

Ne - efektivna veličina populacije;

Nm - broj reproduktivno sposobnih muških jedinki;

Nf - broj reproduktivno sposobnih ženskih jedinki;

N - ukupan broj reproduktivno sposobnih jedinki.

U odnosu na stepen ugroženosti, rase se svrstavaju u četiri grupe: I (kritično ugrožena), II (visoko ugrožena), III (potencijalno ugrožena), IV (nije ugrožena).

I grupa (kritično ugrožena): rasa je kritično ugrožena ukoliko je $Ne \leq 50$.

II grupa (visoko ugrožena): rasa je visoko ugrožena ukoliko je $N > 50$ i $Ne \leq 200$.

III grupa (potencijalno ugrožena): rasa je potencijalno ugrožena ukoliko je $N > 200$ i $Ne \leq 1000$.

IV grupa (nije ugrožena): rasa nije ugrožena ukoliko je $N > 1000$.

Osim efektivne veličine populacije (Ne), prilikom kategorizacije rase u odnosu na stepen ugroženosti, mogu se uvažavati i drugi parametri: stepen gajenja u srodstvu, trend populacije, geografska rasprostranjenost populacije, potencijalni rizik od pojava epidemija, postojanje programa održivog korišćenja, zainteresovanost javnog mnjenja za određenu rasu.